

कौत्सो दुर्मित्रः सुमित्रो वा। इन्द्रः। उष्णिक्, १ गायत्री वा, २, ७ पिपीलिकामध्या, ११ त्रिष्टुप्

कदा वसो स्तोत्रं हर्यत आव श्मशा रुधद्वाः। दीर्घं सुतं वाताप्याय ॥ १०.१०५.०१

वसो- हे निवासभूतेन्द्र। कदा। हर्यते- कामयमानं त्वाम्। स्तोत्रम्- मन्त्रः। श्मशा- कुल्येव।
आ- आभिमुख्येन। अव रुधत्- अवरोत्स्यति। वाः- वारयिष्यति। दीर्घम्। सुतम्- रसनिष्पादनं
प्रति। वाताप्याय- प्राणप्रपूर्णायागच्छ ॥१॥

हरी यस्य सुयुजा विव्रता वेरर्वन्तानु शेपा। उभा रजी न केशिना पतिर्दन् ॥ १०.१०५.०२

यस्य। हरी- प्राणाश्चौ। सुयुजा- सुयोगौ। विव्रता- विशेषव्रतौ। अर्वन्तौ- अरणकुशलौ। शेपा-
पुंस्त्ववन्तौ। उभा- उभौ। रजी न- सूर्याचन्द्रमसाविव स्थितौ। केशिना- सुकेशवन्तौ। स त्वम्।
पतिः- पालकः। दन्- प्रयच्छन्। अनु वेः- अनुकामयस्व ॥२॥

अप योरिन्द्रः पापज आ मर्तो न शश्रमाणो बिभीवान्। शुभे यद्युयुजे तवीषिवान् ॥ १०.१०५.०३

तवीषिवान्- बलवान्। इन्द्रः। यत्- यदा। शुभे- शुभाय। युयुजे- युज्यते। तदा। पापजे-
दुःसङ्घः। शश्रमाणः- श्राम्यन्। बिभीवान्- बिभ्यत्। मर्तो न- मनुष्य इव भवति। अप योः-
इन्द्रस्तस्योपयोजिता भवति ॥३॥

सचायोरिन्द्रश्चकृष आँ उपानसः सपर्यन्। नदयोर्विव्रतयोः शूर इन्द्रः ॥ १०.१०५.०४

नदयोः- नदतोः। विव्रतयोः- विशेषव्रतयोरश्वयोः। शूरः- विक्रान्तो नियामकः। आयोः-
मनुष्यस्य। सचा- सहायः। इन्द्रः। चकृषि- विलेखनाय। सपर्यन्- उपासकं पूजयन्। उपानसः-
अन उपागतवान्। रथमुपागतवान् ॥४॥

अधि यस्तस्थौ केशवन्ता व्यचस्वन्ता न पुष्ट्यै। वनोति शिप्राभ्यां शिप्रिणीवान् ॥ १०.१०५.०५

केशवन्ता- केशिनौ । व्यचस्वन्तौ- व्यापिनौ । न- च । पुष्ट्यै- स्वाश्रितपोषणाय । यः । अधि-
तस्थौ- अधितिष्ठति । शिप्राभ्यां शिप्रिणीवान्- सुनासिकः शोभनप्राण इत्यर्थः । स इन्द्रः । वनोति-
उपासकाद्रसं सोमं याचते ॥५॥

प्रास्तौदृष्वौजा ऋष्वेभिस्ततक्ष शूरः शवसा । ऋभुर्न क्रतुभिर्मातरिश्वा ॥ १०.१०५.०६
ऋष्वौजाः- दर्शनीयबलः । ऋष्वेभिः- दर्शनीयैर्मरुद्भिः प्राणविशेषैः । शवसा- बलेन । प्रास्तौत्-
प्रकर्षेण स्तुतोऽभूत् । ऋभुः- उरु भासमानः । मातरिश्वा- वायुः । क्रतुभिः- स्वकर्मभिः । न- इव ।
ततक्ष- सद्भावनानि ससर्ज ॥६॥

वज्रं यश्चक्रे सुहनाय दस्यवे हिरीमशो हिरीमान् । अरुतहनुरद्भुतं न रजः ॥ १०.१०५.०७
अरुतहनुः- अबाधितहनुः । अद्भुतं न रजः- विचित्रमन्तरिक्षमिव स्थितः । हिरीमशः- हरितश्मश्रुः ।
हिरीमान्- हरिताश्वः । यः । सुहनाय- सुहन्तव्याय । दस्यवे- स्तेनाय स्तेनभावनाय । वज्रम्-
स्वायुधम् । चक्रे ॥७॥

अव नो वृजिना शिशीहृचा वनेमानृचः । नाब्रह्मा यज्ञ ऋधग्जोषति त्वे ॥ १०.१०५.०८
नः- अस्माकम् । वृजिना- आवर्जनीयानि पापानि । अव शिशीहि- नाशय । ऋचा- मन्त्रेण ।
अनृचः- मन्त्रविरोधशक्तीः । वनेम- हिंसाम् । अब्रह्मा यज्ञः- अध्यात्मरहितं कर्म । ऋधक्- पृथक् ।
त्वे- त्वयि । न जोषति- न सेवते ॥८॥

ऊर्ध्वा यत्ते त्रेतिनी भूद्यज्ञस्य धूर्षु सद्मन् । सजूर्नावं स्वयशसं सचायोः ॥ १०.१०५.०९
यज्ञस्य सद्मनि- यज्ञसदने । ते- त्वत्सम्बन्धि । त्रेतिनी- अग्निकार्यम् । यत्- यदा । ऊर्ध्वा-
उत्कृष्टम् । धूर्षु- धारणासु । भूत्- भवति । तदा । आयोः सचा- उपासकेन सह । सजूः- सहृदयः
सन् । स्वयशसम्- स्वकीर्तिमयम् । नावम्- जीवोदकतरणशीलं रंहणप्रतीकं प्लवमारोहसि । ऋतस्य
नावमारुहद्रजिष्ठामिति श्रुतेर्नावमृतम् ॥९॥

श्रिये ते पृश्निरुपसेचनी भूच्छ्रिये दर्विररेपाः । यया स्वे पात्रे सिञ्चस उत ॥ १०.१०५.१०

ते- तव । श्रिये- मङ्गलाय । पृश्निः- चिद्रश्म्याख्यधेनुः । उपसेचनी- दोग्ध्री । भूत्- भवतु । श्रिये ।
दर्विः । अरेपाः- अदोषा । भूत्- भवतु । यया । स्वे- स्वकीये । पात्रे- पानसाधने मुखे । उत्
सिञ्चसि- उत्पिबसि ॥१०॥

शतं वा यदसुर्यं प्रति त्वा सुमित्र इत्थास्तौ दुर्मित्र इत्थास्तौत् ।

आवो यदस्युहृत्यै कुत्सपुत्रं प्रावो यदस्युहृत्यै कुत्सवत्सम् ॥ १०.१०५.११

यत्- यदा । असुर्य- प्राणबलसम्पन्न । शतम्- प्रभूतं प्रयच्छसि । यत्- यदा । दस्युहृत्ये-
स्तेनभावनहनने । कुत्सपुत्रम्- कर्मशीलसन्ततिम् । कुत्सा एते हर्यश्वाय शूषमिति श्रुतावेवमेव दृश्यते
। प्र- प्रकर्षेण । आवः- ररक्षिथ । तदा । दुर्मित्रः । सुमित्रः । इत्था- एवम् । त्वा प्रति- भवन्तं प्रति ।
अस्तौत्- स्तुतवान् । दुर्मित्रो दुष्टसंगनिवारणाय सत्संगप्राप्त्यै च सुमित्रः सत्संगवर्धनाय
निःसंगत्वाय च अस्तुवतामिति भावः ॥११॥